

Sivistysvaliokunnalle

Hallituksen esitys nuorisolain muuttamisesta

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry (Into) kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua nuorisolain muuttamisesta.

Lausunnon keskeinen sisältö:

- Tavoite lisätä valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuuden hyväksymiseen ja valtionavustusten myöntämiseen liittyvän menettelyn sujuvuutta ja tehostaa säännösten läpinäkyvää soveltamista on kannatettavaa.
- Lakimuutosten tavoitteiden toteuttamiseksi myös vuoropuhelua ministeriön ja avustusta saavien järjestöjen kanssa on hyvä lisätä.
- Järjestön toiminnan laadun ja vaikuttavuuden esiintuomiseksi järjestöt tarvitsevat vielä tukea ja ohjausta.
- Into esittää, että yhteiskunnallinen vaikuttavuus säilytetään valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuuden kriteereissä.
- Nuorisoalan palvelujärjestöjä ei ole tunnistettu arvioinnin kohteena. Tämä haastaa järjestöjä, joiden kohderyhmä ei ole nuoret, vaan kentällä toimivat ammattilaiset ja sidosryhmät. Palvelujärjestöjen näkökulmasta toiminnan arviointia tulisi kehittää osana nuorisolain päivittämistä.
- Osaamiskeskusten painopistealueet löytyvät VANUPO:sta, mikä on kannatettavaa.
- Osaamiskeskusten valtionapukelpoisuuden hakuprosessi on tärkeää vakauttaa ja selkeyttää.
- Valtionapukelpoisuuden peruuttaminen 23§ on hyvä yhdenmukaistaa. Valtionapukelpoisuuden edellytyksenä on kuitenkin vaikeasti mitattavia ja arvioitavia kriteereitä, kuten ajankohtaisuus, joten järjestöjen kanssa on käytävä hyvissä ajoin keskustelua.

Esityksen tavoitteena on lisätä valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen, valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten ja nuorisokeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymiseen ja valtionavustusten myöntämiseen liittyvän menettelyn sujuvuutta ja tehostaa säännösten läpinäkyvää soveltamista. Tavoitteena on täsmentää valtionapukelpoisuuden hyväksymistä ja valtionavustusten myöntämistä koskevia säännöksiä ja niiden mukaisia menettelyitä, jotta valtionapukelpoisuuden hyväksymisen ja valtionavustuksen myöntämisen

edellytykset olisivat valtionavustuksia saavien tahojen kannalta mahdollisimman selkeitä, läpinäkyviä ja oikeudenmukaiseksi koettuja.

Into pitää lain tavoitteita hyvinä ja tarkoituksenmukaisina. Hallituksen esityksessä on kuitenkin kohtia, joihin tarvitaan muutoksia tai tarkennuksia.

Valtion nuorisoneuvosto tilaama arviointi nuorisovastuualueen valtionavustusprosessista (2019) nosti johtopäätöksissään esiin erityisesti läpinäkyvyyden, tulosten, vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointiin tarvittavan tuen, ohjeistusten ja terminologian avaamisen tarpeen. Miten tuloksia, tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta seurataan ministeriön tasolla, tulee avata myös valtionapuprosessissa oleville järjestöille nykyistä laajemmin. Myös viestinnän roolin kasvattaminen nousi johtopäätöksissä ja suosituksissa vahvasti esiin.

Arvioinnissa nousi esiin selkeä kritiikki siitä, etteivät hakijat saa hakemustaan (ja selvitystään) koskevaa palautetta muuta kuin sitä pyytämällä. Palautteelle on selkeä tarve, jotta toimijat saavat lisätietoa ja perusteluita oman toimintansa kehittämiseksi. Valtionavustusten digitalisoinnin kehittämishanke tuo tähän palautteen antamiseen toivottavasti uusia työkaluja.

Arvioinnin johtopäätöksissä nousi esiin myös toive siitä, että yleisavustuksella toteutetun toiminnan kehittämiseksi siirryttäisiin pitkäjänteisempään avustukseen. Avustuksen epävarmuus vuosittaisten myöntöpäätösten takia heijastuu väistämättä järjestön toimintaan. Arvioinnissa nostettiin esiin ehdotus vähintään kahden vuoden pituisen ohjeellisen avustussuunnitelman käyttöönottamisesta. Tällöinkin päätös tehdään vuosittain, mutta antaa järjestölle suuntaviivoja nykyistä pidemmälle.

Valtion nuorisoneuvoston arvioinnissa on kannatettavia kehittämisideoita, joista osa näkyy nuorisolain uudistamisessa, kuten läpinäkyvyyden ja selkeyden lisääminen sekä oikeudenmukaisuus, mutta esimerkiksi pitkäjänteisempää avustamista ei ole lain uudistamisen yhteydessä edes pohdittu. Tämä on valtionavustettaville järjestöille kuitenkin tärkeä asia.

17§ Valtakunnallisen nuorisoalan järjestön valtionapukelpoisuus

Hallituksen esityksen tavoitteena on lisätä valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuuden hyväksymiseen ja valtionavustusten myöntämiseen liittyvän menettelyn sujuvuutta ja tehostaa säännösten läpinäkyvää soveltamista. Tämä on kannatettavaa. Selkeyden, läpinäkyvyyden ja oikeudenmukaisuuden lisääminen on valtionapuprosessissa mukana olevien järjestöjen näkökulmasta erittäin tärkeää. Erityisesti läpinäkyvyyttä on syytä lisätä, jotta järjestöillä on mahdollisuus saada tietoa oman hakemuksensa / selvityksensä arvioinnista ja kehittämistarpeista.

Valtionapukelpoisuuden kriteereistä ollaan poistamassa yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja korvaamassa se järjestön toiminnan merkityksellä ja vaikuttavuudella nuorisotyön ja -toiminnan kannalta sekä järjestön toiminnan ajankohtaisuudella. Yhteiskunnallisen

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kelloilta 7)
00520 Helsinki

into@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

vaikuttavuuden arviointia pidettiin haasteellisena, mutta Into korostaa, että toiminnan ajankohtaisuuden arviointiin liittyy myös omat haasteensa.

Nuorisolain uudistuksella tavoitellaan selkeyden, läpinäkyvyyden ja oikeudenmukaisuuden lisäämistä, mutta näiden kriteereiden arviointi ei ole helposti mitattavaa, joten esityksessä on perusteltava nykyistä selkeämmin uusien kriteerien mittaamista. **Järjestöille on myös pidettävä infotilaisuus, jossa näiden kriteereiden arviointia avataan.**

Säännöskohtaisessa perustelussa todetaan, että toiminnan ajankohtaisuuden arvioimisella tarkoitetaan sen arvioimista, miten hyvin järjestön toiminta vastaa nuorten muuttuviin tarpeisiin. Tarkoituksena on kohdistaa nykyistä paremmin valtionavustuksia nuorten kiinnostukseen ja tarpeisiin perustuvaan toimintaan. Tarkoitus on, että valtionapuviranomainen arvioisi, miten valtakunnalliset järjestöt ottavat muutostrendit (kuten ilmastonmuutos, kansainvälistyminen, digitalisaatio) huomioon toiminnassaan ja sen suunnittelussa.

Into esittää, että yhteiskunnallinen vaikuttavuus säilytetään valtionapukelpoisuuden kriteereissä. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus kuvaa sitä pitkäjänteistä työtä, jota valtakunnalliset nuorisalan järjestöt tekevät, ja se kuvaa myös toiminnan vakautta.

Muutosehdotuksessa herää huoli järjestöjen arvioinnista. Nuorisolain palvelujärjestöjen pääasiallinen kohderyhmä ei ole nuoret, vaan kentällä toimivat ammattilaiset ja sidosryhmät, mutta kaikkia järjestöjä arvioidaan samoin perustein. Palvelujärjestöjen näkökulmasta toiminnan arviointia olisi pitänyt kehittää osana nuorisolain päivittämistä. Nyt siihen ei ole kiinnitetty huomiota. Miten hallituksen esitys tunnistaa nuorisolain palvelujärjestöt arvioinnin kohteena? Selkeyttä, läpinäkyvyyttä ja oikeudenmukaisuutta on tärkeää nostaa esiin myös eri järjestökategorioiden toiminnan arvioinnissa: nuorisojärjestö, nuorisotyötä tekevä järjestö ja nuorisolain palvelujärjestö. Näillä kategorioilla on erilaiset kohderyhmät, mutta samat lain kriteerit.

Toiminnan valtakunnallisuutta arvioitaessa on tärkeää, että toiminnan laajuutta arvioidaan myös muuten kuin maakuntien määrän näkökulmasta. Koronaepidemia on pakottanut siirtämään toimintoja yhä vahvemmin verkkovälitteiseksi, joka myös madaltaa osallistumiskynnystä monella tavalla. **Siksi hallituksen esityksen kirjaus siitä, että järjestön toiminnalla voidaan tavoittaa kohderyhmä myös muutoin maanlaajuisesti, on nykypäivää ja kannatettava muotoilu.** Tästä ei kuitenkaan käy ilmi, onko mahdollista toteuttaa koko järjestön toiminta verkkovälitteisesti, jos kohderyhmä saavutetaan siten maanlaajuisesti?

18§ Valtionavustuksen myöntäminen valtakunnallisille nuorisolain järjestöille

Järjestön toiminnan laadun ja vaikuttavuuden esiintuomiseksi järjestöt tarvitsevat vielä tukea ja ohjausta, jotta laatu ja vaikuttavuus saadaan vahvemmin näkyviin. Tästä olisi hyvä käydä vuoropuhelua järjestöjen ja ministeriön kanssa, mitä tarkoitetaan laadulla ja vaikuttavuudella ja miten sitä voidaan parhaiten tuoda esiin ja miten sitä ministeriössä

arvioidaan.

Järjestön toiminnan merkitystä ja vaikuttavuutta nuorisotyön ja -toiminnan kannalta arvioitaessa otetaan huomioon, miten tavoitteellista, tuloksellista ja vaikutuksiltaan laajaa järjestön toiminta nuorisoalalla on. Näiden tulosten osoittamiseksi olisi hyvä lisätä koulutusta ja osaamista järjestötoimijoissa.

Lakimuutosten tavoitteiden toteuttamiseksi myös vuoropuhelua ministeriön ja avustusta saavien järjestöjen kanssa on hyvä lisätä, jotta järjestöllä on mahdollisuus saada palautetta toimittamistaan asiakirjoista ja kehittämiskohteista, jotta näistä asiakirjoista saadaan entistä paremmat. Nykyisellään vuoropuhelu ja palaute on minimaalista, tässä vaikuttaa varmasti myös henkilöstöresurssit.

Järjestön toiminnan ajankohtaisuus, jolla pyritään varmistamaan se, että avustettava toiminta vastaisi mahdollisimman hyvin nuorten kulloisiinkin tarpeisiin ei ole ongelmaton arviointiperuste.

Into esittää, että yhteiskunnallinen vaikuttavuus säilytetään valtionapukelpoisuuden kriteereissä ja otetaan huomioon valtionavustuksen myöntämisessä. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus kuvaa sitä pitkäjänteistä työtä, jota valtakunnalliset nuorisalan järjestöt tekevät, ja se kuvaa myös toiminnan vakautta.

19§ Valtionavustuksen myöntäminen valtakunnalliselle nuorisoalan osaamiskeskuselle

On hyvä, että osaamiskeskuksen painopistealueet löytyvät VANUPO:sta ja että valtionapukelpoisuutta harkittaessa tarkastellaan hakijan esittämää suunnitelman vastaavuutta ja toteuttamiskelpoisuutta suhteessa nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaan. Näin ollen VANUPO:n painoarvo kasvaa.

VANUPO:n valmistelussa on tärkeää ottaa järjestötoimijoita mukaan nykyistä vahvemmin ja aikaisemmassa vaiheessa. Pelkkä lausuntokierros ei riitä osallistamiseksi. Nuorten laaja ja monipuolinen kuuleminen valmistelutyössä on myös tärkeää. Myös ministeriön omat hallitusohjelmataavoitteet nousevat nuorisolain päivityksen jälkeen suurempaan arvoon, kun VANUPO kiinnittyy hallitusohjelmaan ja siten osaamiskeskusten painopistealueisiin.

On tarkoituksenmukaista, että osaamiskeskusten valtionapu on määräaikainen, koska myös VANUPO on määräaikainen ohjelma.

On myös **tärkeää pohtia osaamiskeskuksen toimintavuotta**, joka ei tällä hetkellä ole kalenterivuosi. Tämä aiheuttaa hallinnollisia haasteita. Jos osaamiskeskuksen ensimmäinen vuosi ei ole täysi kalenterivuosi, avustus voisi olla myönnetty esimerkiksi ajalle huhti-joulukuu. Jos osaamiskeskuksen viimeinen vuosi ylittyy maaliskuun loppuun (mikä on hyvä asia,

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kelloilta 7)
00520 Helsinki

into@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

jotta siirtymä VANUPO:n painopisteistä uusiin tapahtuu joustavasti) voisi osaamiskeskusten viimeisen vuoden avustus olla esim. ajalle 12 kk ja seuraavan vuoden ylimenoaika esim. 3 kk eli yhteensä 15 kk. Näin osaamiskeskuksen muut vuodet noudattaisivat järjestöjen muuta rytmiä talouden ja hallinnon näkökulmasta ja helpottaisivat arkea.

Osaamiskeskusten valtionapukelpoisuutta on haettu nyt kaksi kertaa, ja molemmat hakuprosessit ovat olleet hyvin erilaisia. Hakuprosessi on tärkeää vakauttaa ja selkeyttää. Ministeriö ja osaamiskeskus sopivat yhdessä osaamiskeskuksen tehtävät. On tärkeää, että toiminnan määrää mittaavia tunnuslukuja ja toiminnan tavoitteellisuutta voidaan vielä tarkentaa yhteistyössä ministeriön kanssa, kun valtionapukelpoisuus on myönnetty.

Osa osaamiskeskuksista on myös valtakunnallisia nuorisoalan järjestöjä. Into koordinoi Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskusta ja on valtakunnallinen nuorisoalan järjestö. Inton perustoiminnasta, joka on ollut aikaisemmin yleisavustettavaa toimintaa, on merkittävä osa siirretty osaamiskeskustoiminnaksi. Määräaikainen valtionapukelpoisuus päättyy 31.3.2024, eivätkä tulevat osaamiskeskuksen painopistealueet ole vielä selvillä. **Into toivoo, että ministeriö käy vastaavanlaisessa tilanteessa olevien järjestöjen kanssa keskustelun vuoden 2024 rahoituksesta hyvissä ajoin**, jotta järjestöillä on mahdollisuus valmistautua muutoksiin ja tulevan osaamiskeskuskauden valtionapukelpoisuushakuun.

23§ Valtionapukelpoisuuden peruuttaminen, 24§ nuorten osallistuminen, vaikuttaminen ja kuuleminen, 27§ muutoksenhaku

Valtionapukelpoisuuden peruuttaminen 23§ on hyvä yhdenmukaistaa. Valtionapukelpoisuuden edellytyksenä on kuitenkin vaikeasti mitattavia ja arvioitavia kriteereitä kuten ajan-kohtaisuus, joten järjestöjen kanssa on käytävä hyvissä ajoin keskustelua, jos ministeriö näkee syitä valtionapukelpoisuuden peruuttamiseksi. Järjestöllä on oltava mahdollisuus reagoida ministeriön näkemykseen ja tulla kuulluksi. Järjestöllä tulee olla oikeus hakea valtionapukelpoisuutta uudelleen, kun kriteerit taas täyttyvät.

Nuorten osallistuminen, vaikuttaminen ja kuuleminen 24§: on hyvä, että tähän on lisätty mukaan hyvinvointialue. Hyvinvointialueelle siirtyy paljon nuorten kannalta merkittäviä palveluja, joten nuorisotyö ja -politiikka ei ole tämän uudistuksen vaikutuspiirin ulkopuolella.

Opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi viimeistään 1.7.2023 tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla avustusta saaneiden valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen ja nuorisokeskusten valtionapukelpoisuuden ilman erillistä hakemusta. Valtionapukelpoisuuden kriteerit tarkentuvat ja siihen tulee mukaan ajankohtaisuus. **Miten varmistetaan, että nykyiset valtionapukelpoiset valtakunnalliset nuorisoalan järjestöt ja nuorisokeskukset pystyvät osoittamaan suunnitellun ja toteutuneen toiminnan kautta, että uudet ja päivitettyt kriteerit valtionapukelpoisuudesta toteutuvat?** Ministeriön on tärkeää järjestää ennen valtionapukelpoisuusharkintaa info-/keskustelutilaisuus nuorisoalan järjestöille.